

ANNEX IV

ANIMAL AND PLANT SPECIES OF COMMUNITY INTEREST IN NEED OF STRICT PROTECTION

The species listed in this Annex are indicated:

- by the name of species or subspecies, or
- by the body of species belonging to a higher taxon or to a designated part of that taxon.

The abbreviation 'spp.' after the name of a family or genus designates all the species belonging to that family or genus.

(a) ANIMALS

Canis lupus (except the Greek populations north of the 39th parallel; Estonian populations, Spanish populations north of the Duero; Bulgarian, Latvian, Lithuanian, Polish, Slovak populations and Finnish populations within the reindeer management area as defined in paragraph 2 of the Finnish Act No 848/90 of 14 September 1990 on reindeer management)

Ursidae

Ursus arctos

Mustelidae

Lutra lutra

- 1) *Este posibil să se autorizeze vânătorearea de lupi în statul A dacă starea sa de conservare nu este bună?*

C-436/22 (ASCEL)

- lupul a fost desemnat ca "specie de vânat care poate fi vânată" la nord de râul Douro.
- Curtea a susținut că planul de vânătoreare pentru 2019 al guvernului regional, care permitea vânătorearea unui număr total de 339 de lupi, nu a luat în considerare un studiu care arăta că lupii din Spania aveau un statut de conservare nefavorabil.

Articolul 14 din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2013/17/UE a Consiliului din 13 mai 2013,

trebuie interpretat în sensul că

se opune unei reglementări a unui stat membru în temeiul căreia lupul este desemnat drept o specie ale cărei specimene pot fi vânat într-o parte a teritoriului acestui stat membru în care nu intră sub incidența protecției riguroase prevăzute la articolul 12 alineatul (1) din această directivă, în condițiile în care stadiul de conservare a acestei specii în statul membru menționat este calificat drept „necorespunzător și inadecvat”. Trebuie să se țină seama, în această privință, de raportul întocmit o dată la șase ani în aplicarea articolului 17 din directiva menționată, de toate datele științifice cele mai recente, inclusiv de cele obținute datorită controlului prevăzut la articolul 11 din aceeași directivă, precum și de principiul precauției consacrat la articolul 191 alineatul (2) TFUE.

- 2) *Este posibil să se autorizeze vânătorearea de lupi în statul A dacă starea de conservare a acestora nu este bună? Dacă nu, este posibil să se ia în considerare starea bună de conservare din statul B?*

C-217/19 (Comisia împotriva Finlandei)

Un nivel satisfăcător nu înseamnă că populația nu poate scădea, ci că într-un astfel de caz ar trebui să existe alte circumstanțe care să demonstreze un nivel satisfăcător: *"Faptul că populația speciei în cauză este în declin nu este în sine suficient pentru a demonstra că starea de conservare a populației este nefavorabilă. Cu toate acestea, atunci când alte dovezi nu indică faptul că situația ar trebui considerată favorabilă din alte motive, o astfel de circumstanță nu permite ca populația să fie considerată menținută la un "nivel satisfăcător".*

Pentru a decide dacă să acorde derogare, autoritățile administrative trebuie să dispună de cele mai bune dovezi relevante disponibile. Astfel, informațiile generale sau studiile vechi de câțiva ani nu sunt suficiente.

În cazul în care un stat membru acordă o derogare, iar derogarea este limitată, în conformitate cu directiva, la o cantitate mică, acest lucru nu înseamnă că poate utiliza întreaga cotă disponibilă, ci

"este necesar să se analizeze ipotetic ce alte state membre ar putea dori să utilizeze această cotă și să se rezerve fiecăruia dintre ele partea relevantă din aceasta".

În plus, CJUE a încercat să depășească divergențele tot mai mari de abordare în ceea ce privește interpretarea regimului derogatoriu prevăzut la articolul 9 din Directiva privind păsările sălbatice și interpretarea articolului 16 alineatul (1) din Directiva privind habitatele. *"Rezultă că, deși interpretarea celor două directive ține seama de particularitățile fiecăreia dintre acestea, această interpretare nu poate fi considerată divergentă, întrucât, în limitele particularităților acestor directive, ea conține considerații similare care decurg în special din sistemul de protecție prevăzut de fiecare dintre acestea."*

21 Cu privire la fond, instanța de trimitere arată mai întâi că, în conformitate cu anexa IV la Directiva habitate, anumite populații de lupi din cadrul Uniunii Europene, printre care nu figurează populația speciei situate pe teritoriul austriac, sunt excluse din sistemul de protecție riguroasă instituit la articolul 12 din această directivă. Or, considerând că populația de lupi din Austria s-a dezvoltat și, prin urmare, nu mai poate fi considerată izolată, această instanță ridică problema dacă menținerea acestei populații în Austria pe lista speciilor de animale care trebuie să fie riguros protejate nu este contrară principiului egalității între statele membre, astfel cum este consacrat la articolul 4 alineatul (2) TUE, dacă și în măsura în care statele membre, printre care Republica Austria, se află în prezent în aceeași situație sau, cel puțin, într-o situație comparabilă.

22 În continuare, aceasta ridică problema întinderii teritoriului care trebuie luat în considerare în vederea aprecierii stadiului corespunzător de conservare a speciei lup astfel cum este impusă în scopul acordării unei derogări întemeiate pe articolul 16 alineatul (1) din Directiva habitate, în măsura în care Curtea a indicat, în Hotărârea din 10 octombrie 2019, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola* (C-674/17, EU:C:2019:851, punctul 58), că, în cadrul unei asemenea aprecieri, „revine autorității naționale competente sarcina de a determina [acest stadiu de conservare], în special la nivel național sau, dacă este cazul, la nivelul regiunii biogeografice vizate atunci când frontierele acestui stat membru străbat mai multe regiuni biogeografice sau, în plus, dacă aria de extindere naturală a speciei o impune și, în măsura posibilului, pe plan transfrontalier”.

23 Instanța de trimitere subliniază, în plus, că reiese din Documentul de orientare privind protecția riguroasă a speciilor de animale de interes comunitar în temeiul Directivei habitate C(2021) 7301 final, comunicat de Comisie la 12 octombrie 2021 (denumit în continuare „documentul de orientare”), că noțiunea de „daune grave” ține seama de interesele economice, astfel încât această instanță ridică problema dacă o daună economică viitoare indirectă, neimputabilă unui specimen de lup, precum neutilizarea furajelor care cresc pe pășunile alpine, avansarea împăduririi, răspândirea tufărișului pe pășunile alpine, eroziunea solului, precum și pierderea biodiversității și a peisajelor atractive de o mare importanță pentru agrement și turism, poate fi luată în considerare în cadrul aprecierii acestei noțiuni.

24 În sfârșit, această instanță menționează situația specifică a landului Tirol, caracterizată prin exploatații agricole de mici dimensiuni și prin pășuni alpine care nu pot fi protejate sau care nu pot fi protejate prin măsuri rezonabile și proporționale de protecție a turmelor, precum construirea de garduri, utilizarea câinilor ciobănești sau însoțirea turmelor de către ciobani. Prin urmare, ea ridică problema posibilității de a lua în considerare aceste particularități în cadrul stabilirii unei „alternative satisfăcătoare”, în sensul articolului 16 alineatul (1) din Directiva habitate.

- 55 Rezultă că, la aprecierea acordării unei derogări întemeiate pe articolul 16 alineatul (1) menționat, revine autorității naționale competente sarcina de a determina, în special la nivel național sau, dacă este cazul, la nivelul regiunii biogeografice vizate atunci când frontierele acestui stat membru străbat mai multe regiuni biogeografice sau, în plus, dacă aria de extindere naturală a speciei o impune și, în măsura posibilului, pe plan transfrontalier, mai întâi stadiul de conservare a populațiilor speciilor vizate și, ulterior, impactul geografic și demografic pe care derogările avute în vedere le pot produce asupra acestuia (Hotărârea din 10 octombrie 2019, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, punctul 58).
- 56 În această privință, evaluarea impactului unei derogări la nivelul teritoriului unei populații locale este în general necesară pentru a determina impactul său asupra stării de conservare a populației în cauză la o scară mai mare. Astfel, în măsura în care o asemenea derogare trebuie să răspundă unor cerințe precise și unor situații specifice, după cum reiese din cuprinsul punctului 51 din prezenta hotărâre, consecințele unei asemenea derogări sunt în general resimțite cel mai rapid în zona locală vizată de aceasta (Hotărârea din 10 octombrie 2019, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, punctul 59).
- 57 Rezultă din ceea ce precedă, referitor la prima etapă a aprecierii derogării întemeiate pe articolul 16 alineatul (1) din Directiva habitate, astfel cum este descrisă la punctul 55 din prezenta hotărâre, că, după cum a arătat în esență doamna avocată generală la punctele 73 și 75 din concluzii, stadiul corespunzător de conservare a speciei respective de animale trebuie să existe și să fie evaluat, în primul rând și în mod necesar, la nivel local și național, așa încât un stadiu necorespunzător de conservare pe teritoriul unui stat membru sau într-o parte a acestuia să nu fie disimulat ca urmare a unei evaluări efectuate doar la nivel transfrontalier din care ar reieși că specia menționată s-ar afla într-un stadiu corespunzător de conservare.
- 58 Așadar, numai atunci când stadiul de conservare a speciei respective de animale se dovedește a fi corespunzător pe plan local și național, evaluarea poate, în al doilea rând, dacă datele disponibile permit acest lucru, să fie avută în vedere la nivel transfrontalier. Astfel, după cum a subliniat doamna avocată generală la punctul 78 din concluzii, luarea în considerare a stadiului de conservare la acest din urmă nivel urmărește să evite acordarea, în temeiul articolului 16 alineatul (1) din Directiva habitate, a unei derogări în favoarea unui stat membru pe teritoriul căruia stadiul de conservare a speciei menționate ar fi corespunzător, în condițiile în care acest stadiu de conservare ar fi necorespunzător la nivel transfrontalier.
- 59 Această interpretare este valabilă și în ceea ce privește a doua etapă a aprecierii care trebuie efectuată în temeiul acestei dispoziții, astfel cum este enunțată la punctul 55 din prezenta hotărâre, și anume stabilirea impactului unei asemenea derogări asupra stadiului de conservare a speciei respective de animale.

Pentru alte întrebări, presupunând că este posibil să autorizați vânătorearea:

- 1) *Prezența lupilor în zonele agricole, daunele locale sau amenințarea cu pierderi pentru industria agricolă din regiunile estice pot reprezenta un interes public major? Ați lua în considerare faptul că fermierii nu utilizează măsuri avansate de protecție?*

Article 16

1. Provided that there is no satisfactory alternative and the derogation is not detrimental to the maintenance of the populations of the species concerned at a favourable conservation status in their natural range, Member States may derogate from the provisions of Articles 12, 13, 14 and 15 (a) and (b):
- (a) in the interest of protecting wild fauna and flora and conserving natural habitats;
 - (b) to prevent serious damage, in particular to crops, livestock, forests, fisheries and water and other types of property;
 - (c) in the interests of public health and public safety, or for other imperative reasons of overriding public interest, including those of a social or economic nature and beneficial consequences of primary importance for the environment;
 - (d) for the purpose of research and education, of repopulating and re-introducing these species and for the breedings operations necessary for these purposes, including the artificial propagation of plants;
 - (e) to allow, under strictly supervised conditions, on a selective basis and to a limited extent, the taking or keeping of certain specimens of the species listed in Annex IV in limited numbers specified by the competent national authorities.

C-674/17 (*Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*)

...al cărui obiectiv este combaterea braconajului, unde:

- obiectivul urmărit prin astfel de derogări nu este indicat în mod clar și precis și în cazul în care, în lumina unor date științifice riguroase, autoritatea națională nu poate stabili că derogările sunt adecvate în vederea atingerii acestui obiectiv,
- nu se stabilește în mod corespunzător că obiectivul lor nu poate fi atins printr-o alternativă satisfăcătoare, simpla existență a unei activități ilegale sau a dificultăților legate de monitorizarea acestora nefiind o dovadă suficientă în acest sens,
- nu se poate garanta că derogările nu vor fi în detrimentul menținerii populațiilor speciilor în cauză într-o stare de conservare favorabilă în arealul lor natural,

- derogările nu au făcut obiectul unei evaluări a stării de conservare a populațiilor speciei în cauză și a impactului pe care derogarea preconizată îl poate avea asupra acesteia, la nivelul teritoriului statului membru respectiv sau, după caz, la nivelul regiunii biogeografice în cauză, în cazul în care frontierele statului membru respectiv se întind peste mai multe regiuni biogeografice sau în cazul în care arealul natural al speciei impune acest lucru și, în măsura posibilului, la nivel transfrontalier; și

- nu sunt îndeplinite toate condițiile referitoare la prelevarea selectivă și limitată, în condiții strict supravegheate, în număr limitat și specificat, de exemplare din speciile enumerate în anexa IV la directiva menționată, a căror respectare trebuie stabilită în special prin raportare la nivelul populației, la starea de conservare și la caracteristicile biologice ale acesteia.

Este de competența instanței naționale să verifice dacă acesta este cazul în acțiunea principală.

C-601/22 (WWF Österreich)

70 Astfel, reiese din însuși modul de redactare a articolului 16 alineatul (1) litera (b) din Directiva habitate că această dispoziție nu impune producerea unor daune grave ca element prealabil pentru adoptarea măsurilor derogatorii (Hotărârea din 14 iunie 2007, Comisia/Finlanda, C-342/05, EU:C:2007:341, punctul 40). Astfel, întrucât dispoziția menționată urmărește să prevină daune grave, probabilitatea ridicată ca acestea să se producă se dovedește suficientă în această privință.

71 Cu toate acestea, trebuie, în plus, așa cum arată în esență Comisia la punctul 3-24 din documentul său de orientare, ca, pe de o parte, această daună viitoare să nu fie pur ipotetică, ceea ce trebuie demonstrat prin elemente de probă, și, pe de altă parte, să fie, cel puțin în mare măsură, imputabilă speciei animale vizate de derogare.

72 Or, în speță, așa cum s-a arătat la punctul 68 din prezenta hotărâre, categoria de daune expusă de instanța de trimitere în cadrul celei de a treia întrebări nu vizează interese economice specifice, ci eventuale evoluții macroeconomice pe termen lung, astfel încât se aseamănă mai curând cu un risc abstract a cărui probabilitate ridicată de apariție nu a fost demonstrată.

73 În plus, a admite că asemenea daune, care nu sunt imputabile specimenului populației de lupi ce face obiectul derogării prevăzute la articolul 16 alineatul (1) litera (b) din Directiva habitate și care sunt susceptibile să își aibă originea în cauze diverse și multiple, ar putea intra în domeniul de aplicare al acestei dispoziții ar însemna să se facă abstracție de cerința, evocată la punctul 71 din prezenta hotărâre, a unei legături de cauzalitate între, pe de o parte, acordarea derogării și, pe de altă parte, dauna cauzată de specia de animale vizată de această derogare.

74 În aceste condiții, este necesar să se considere că noțiunea de „daune grave”, astfel cum este prevăzută la articolul 16 alineatul (1) litera (b) din Directiva habitate, nu acoperă daunele indirecte viitoare care nu sunt imputabile specimenului din specia de animale ce face obiectul derogării acordate în temeiul dispoziției menționate.

81 Rezultă că aprecierea acestei condiții necesită o evaluare comparativă a tuturor intereselor în cauză și a criteriilor care trebuie luate în considerare, precum avantajele și inconvenientele ecologice, economice și sociale, pentru a determina soluția optimă. În acest scop, așa cum propune în esență Comisia la punctul 3-51 din documentul său de orientare, autoritățile naționale competente trebuie să examineze posibilitatea de a recurge la mijloace preventive neletale constând în special în punerea în aplicare a unor măsuri de prevenție a daunelor aduse turmelor, asemenea printre altele celor menționate la punctul 77 din prezenta hotărâre, precum și adoptarea unor măsuri care urmăresc adaptarea, atunci când este posibil, a practicilor umane care generează conflicte, pentru a favoriza o cultură a coexistenței între populația de lupi, turme și crescători, a cărei necesitate a fost recunoscută de guvernul austriac în ședință.

82 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 2 alineatul (3) din Directiva habitate, măsurile adoptate în temeiul acestei directive trebuie să țină seama de condițiile economice, sociale și culturale, precum și de caracteristicile regionale și locale, astfel încât costurile economice ale unei măsuri alternative realizabile din punct de vedere tehnic pot fi luate în considerare printre altele în cadrul unuia dintre criteriile care trebuie ponderate, fără a avea însă un caracter determinant. Astfel, nu se poate admite ca o alternativă satisfăcătoare să poată fi respinsă de la bun început pentru simplul motiv că costul economic al punerii sale în aplicare ar fi deosebit de ridicat.

2) Directiva împiedică utilizarea capcanelor sau vânătoarea în sezonul de reproducere? Se aplică în cazul lupilor din zonele urbanizate?

Article 15

In respect of the capture or killing of species of wild fauna listed in Annex V (a) and in cases where, in accordance with Article 16, derogations are applied to the taking, capture or killing of species listed in Annex IV (a), Member States shall prohibit the use of all indiscriminate means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of such species, and in particular:

- (a) use of the means of capture and killing listed in Annex VI (a);
- (b) any form of capture and killing from the modes of transport referred to in Annex VI (b).

ANNEX VI

PROHIBITED METHODS AND MEANS OF CAPTURE AND KILLING AND MODES OF TRANSPORT

(a) Non-selective means

MAMMALS

- Blind or mutilated animals used as live decoys
- Tape recorders
- Electrical and electronic devices capable of killing or stunning
- Artificial light sources
- Mirrors and other dazzling devices
- Devices for illuminating targets
- Sighting devices for night shooting comprising an electronic image magnifier or image converter
- Explosives
- Nets which are non-selective according to their principle or their conditions of use
- Traps which are non-selective according to their principle or their conditions of use
- Crossbows
- Poisons and poisoned or anaesthetic bait
- Gassing or smoking out
- Semi-automatic or automatic weapons with a magazine capable of holding more than two rounds of ammunition

3) *Se aplică lupilor din zonele urbanizate?*

C-88/19 (Alianța pentru combaterea abuzurilor)

Curtea constată că articolul 12 din directivă nu fundamentează protecția pe care o conferă pe noțiunea de "habitat natural" și nu instituie un regim de protecție a indivizilor din speciile protejate în funcție de locul, spațiul sau habitatul în care aceștia se găsesc la un moment dat. Astfel, protecția animalelor nu este legată doar de protecția habitatelor în sensul siturilor de importanță europeană: În ceea ce privește speciile protejate care, precum lupul, locuiesc în zone întinse, conceptul de "areal natural" este, prin urmare, mai larg decât zona geografică care conține caracteristicile fizice sau biologice necesare pentru viața și reproducerea lor.

4) "Este posibil să se autorizeze vânătoarea în termeni generali și apoi să se anuleze autorizația având în vedere situația? Este necesar să se limiteze autorizația la anumite regiuni?

Este puțin probabil ca o autorizație generală de vânătoare să îndeplinească cerințele Directivei privind habitatele, deoarece nu este posibil să se ia în considerare în mod adecvat alternative satisfăcătoare și impactul vânătorii asupra conservării populațiilor. În plus, întrucât autorizația nu conține condiții detaliate, este puțin probabil ca aceasta să fie contestată în mod eficient de către public, ceea ce nu este în conformitate cu articolul 9 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus. Publicul ar putea contesta inacțiunea autorității doar dacă autorizația nu este anulată, ceea ce ar putea duce la daune ireversibile (lupi uciși între timp). În ceea ce privește limitarea autorizației la anumite regiuni, nu există un răspuns clar. Dar și în acest caz, condițiile de autorizare trebuie să fie clare și detaliate, iar vânătoarea nu trebuie să afecteze populațiile mai slabe din anumite regiuni într-un mod care ar pune în pericol conservarea populațiilor.